

Szerkesztőségi iroda:
Nagybecskerek,
Zápolya-utca 1-ső szám,
hová a lap szellemi részét illető
minden közlemény intézendő.
Kiadóhivatal:
Pleitze Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybecskerek, Zápolya-utca 1.
hová a hirdetések, az előfizet-
sek és a lap szétküldésére vo-
natkozó felszólalások intézendők.
Telefon 21. szám.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Felelős szerkesztő: Dr. Brájer Lajos.

Nagybecskerek, 1903.

XXXII. évfolyam. 288. szám.

Előfizetési árak:
Egész évre — — — — 24 kor.
Félévre — — — — 12 .
Negyedévre — — — — 6 .
Egy óra — — — — 2 .
— Egyes szám ára 8 fill. —

Hirdetések
a kiadóhivatalban fogadtatnak el.
Azonkívül az összes hirdetési
irodáknban.

Megjelenik
vasár- és ünnepnapok kivételével
mindennap délután 5 órakor.

Péntek, december 18.

Külpolitikánk.

— Politikai munkatársunktól. —

Budapest, december 17.

Valahányszor Goluchovski gróf a dele-
gációban a magyar-osztrák monarchia kül-
politikájáról exposéját tartja, mindig azt a
benyomást nyerjük, mintha egy jól ápol-
t régi parkba lépnénk, melyben a növény-
csoportok bevált rendszer szerint vannak
beosztva, az utak szimmetrikusan ki vannak
mérve és a virágágyak a legtisztábban van-
nak tartva. Külpolitikánk alapjai oly szilár-
dan vannak megvetve, hogy azokon mi
módosítani való sincs és hogy külügy-
miniszterünk évről-évre abban a bizonyára
nem örömtelen helyzetben van, hogy nagy-
ban és egészben csak önmagát ismétli.

A tengely, mely körül Magyarország
és Ausztria külpolitikája forog, a béke
fenntartására való törekvés és a pillérek,
melyeken a tengely nyugszik, egyrészt a
hármasszövetség, másrészt az Orosz-
országgal való egyetértés és a többi hatal-
makhoz való bizalomteljes jó viszony al-
kítja. Ez ma épp úgy van, mint már sok
év óta, és hogy mily őszinte meggyőző-
déssel, mily belső szeretettel csüng e be-
rendezésen Goluchowski gróf, azt bizonyítja,
hogy minden évben új szavakat és új
lelkedést hoz fel, midőn e tárgyról kell
beszélnie.

Nagy helyet töltenek be a külügy-
miniszternek a klasszicitásig felemelkedő,
világos fejtegetéseiben azok az előadásai,
melyek a macedoniai zavarokra vonatko-
znak. A pacifikálásra célzó akció bizonyára
a képzelhető legjobb teherpróbája volt a
magyar-osztrák monarchia és Oroszország
közti való egyetértésnek. Ez a teherpróba
fényszerűen sikerült és csak az igazság pa-
rancsa, hogy konstatáljuk, hogy Orosz-
ország loyálisága ennél az alkalomnál tel-
jesen kérdésen kívül állított és hogy
legalább is nem méltányos, ha nálunk

egyes sajtóközegek Oroszországgal szem-
ben helylyelközzel oly hangot használnak,
mely már rég elévült s többé a
jogosultságnak még látszatával sem bír.

Igen feltűnően erős külügyminiszterünk
beszéde a bolgár fejedelemség ellen. Ezt a
beszédet meg fogják érteni Szófiában s kell
hogy megszívleljék, ha a legsúlyosabb kö-
vetelményeknek nem akarják magukat
kitenni.

Korlátlan elismerést érdemel Golu-
chovski gróf a szerbiai eseményekkel szem-
ben tanúsított magatartásáért, mely ugy-
az ethikai követelményeknek, mint a gya-
korlati szükségesség követelményeinek meg-
felel.

Felette érdekesek ama nyilatkozatok,
melyeket Goluchovski gróf az utolsó pápa-
választásról s ezzel összefüggésben a király
vetőjogáról tett. E nyilatkozatok, a lényeg-
esnek előadásában vallott minden őszin-
teség mellett, sok diplomatikus finomságot
foglalnak magukban, melyek kivált a vati-
kánban és más magas egyházi körökben
is jó benyomást fognak kelteni.

Fejtegetéseink elején Goluchovski gróf
exposéját egy régi, jól gondozott, nagy
parkhoz hasonlítottuk. A kertész, ki a parkot
tervezte és létesítette, már nincs az élők
közti, de akik utána következtek, becsülete-
sen fáradoztak azon, hogy az alkotást
nagyobbsá, kiterjesszék és szépítsék, és
ha semmi egyéb érdemük nem lenne is,
csak az, hogy az áldást ajándékozó alko-
tást jó karban tartják, azt sértetlen állapot-
ban származtatják át majdan az utódokra,
akkor is megérdemlik azt az osztatlan el-
ismerést, melyben a delegáció fogja őket
részesíteni.

A tisztviselők pótléka. Félhivatalosan jelen-
tik: A különböző lapok egymástól eltérőleg min-
denféle adatokat közölnek a tisztviselőknek
kiutalványozandó fizetési pótlékok tárgyában. Ezen
különféle verziókat bajos volna ellenőrizni és
egyenként, egészben vagy részben megcáfolni. De

felesleges is lenne a dolog, mivel a kormány
valószínűleg a képviselőháznak már szombati
ülésén be fogja terjeszteni a fizetési pótlékokra
vonatkozó javaslatát és ez minden hírlapi állítást
megcáfol vagy megerősít, amint a javaslat
rendelkezéseinek tényleg megfelel. A kormány
célja, hogy a tisztviselők minél hamarabb fizetési
pótlékaik birtokába jussanak. Ezért a kormány
sietett a dolog, miként ezt a miniszterelnök a
tisztviselői egyesület tisztelgése alkalmával hang-
súlyozta. Még csak azt jegyezzük meg, hogy a
javaslat a miniszterelnök most említett beszé-
dében kifejtett álláspontnak mindenben meg fog
felelni.

**Az államvasuti alkalmazottak karácsonyi
ajándéka.** Némely lap azt írta, hogy a magyar
királyi államvasutak igazgatósága karácsonyi aján-
dékul 1 millió 800 ezer koronát fog kiosztani al-
kalmazottai között. Félhivatalos jelentés szerint a
magyar államvasuti igazgatóságnak egyáltalán nem
áll rendelkezésére ily nagy összeg elajándékozás
céljából. Ekként alaptalan örömmel kecsegtették
a jó vasutasokat. Hanem annyi igaz a híresztelés-
ből, hogy az évi segélyezésre szánt rendes összeg-
ből megtakarított pár ezer koronát eddigi szokás
szerint az idén is ki fogják osztani karácsonyra.
Ez azonban valóban csak szunyog az elefánt-
nagyságról való híreszteléssel szemben.

HIREK.

Tájékoztató.

A gőzfürdő (telefon 118. szám) minden nap
reggeli 1/2 órától kezdve délig az urak részére nyitva
van; hölgyek részére minden kedden és pénteken
déli 5 óráig délután; ugyanazon napokon este 1/2 órától
1/8-ig urak részére is. Vidéki hölgyek részére
minden nap délből gőzfürdő. A kádfürdő egész
nap nyitva marad.

— **Karácsony előtt.** Ha az idő ezuttal nem
is sejteti, de elárulják a kirakatok, hogy közele-
dik a szeretet, az öröm ünnepe, a karácsony. Nem
elkoptott frázis, mert gyönyörű, igaz dolog, hogy
a bőségben dúlakodók és a szegénysors szürke
embereinek szívébe egyformán boldogság költöz-
kodik ez időben. Nincs ünnep, nincsen megkülön-
bötetett alkalom, mely olyan megbékítő, felemelő
s a maga emelkedettségében öröme hangolabb
lenne, mint Jézus születésének fényes ünnepe.
A szeretet bearanyozza a hétköznapi életben rideggé

A „TORONTÁL” tárcája.

Herbert Spencer.

— A „Torontál” eredeti tárcája. —

II.

Észlelés, megfigyelés, kutatás, oknyomozás
és következtetés amaz eszközök, miket a komoly
tudományos törekvés az igazság felderítésére fel-
használ. S bár tagadni nem lehet, hogy az igaz-
ságot a régi gondolatirányok, a görög bölcséleti
iskoláktól kezdve a scholastika koráig s azontul
Kant és Herbartig nagyobb részt a tapasztalat-
ból, azaz a szemlélet és észlelésből indultak ki,
hogy az eredmények, melyekhez a gondolkodás
néha tekervényes uton jutott, támadások és cáfo-
latok ellenében helyt állhassanak, mégsem érte
el a tapasztalaton alapuló okfejtés azt a magas
fokot, mint Darwin, Haeckel és Spencer világot
felülre rendeztek. A fejlődés elve magán
Spenceren is érvényesült. A kutatás anyagának
összegyűjtése, az esetek és események felsoro-
lása meg kellett, hogy előzze Spencer lángelméjű
megfigyeléseit, úgy, hogy a három együttesen
képezik az ujkori természettudomány és bölcsélet
triumvirátusát. Mert a természettudományok terén
kivívott óriási eredmények, melyek eddigélé nem
is sejtett erők hatásaira irányították a köztudatot,
a bölcséletnek tudhatók be érdemül, mert a
természeti tünemények és tények pusztá felsoro-
lása még nem szolgáltatja az alapot, melyre meg-

dönthetetlen igazságot lehetne építeni, azokat logikai
összefüggésbe kell hozni, rendszerbe foglalni, ez
pedig a bölcsélet munkája. Elhamarkodott azért
a vonal alatt elterpeszkedő kicsinylés és fitnyálás,
melylyel a napi betűvetés a metaphysicát, mely egy
ágát képezte a minden korok filosofiai gondolkodá-
sának, lenézi és becsmerli. A sokat ócsárolt meta-
physica, vagy a természet fölött gondolt dolgok
feletti elmélkedés, bár tuhaladalt álláspontot jelez
a tudományos buvázkodás ösvényén, mégis utmu-
tatóul szolgál az igazság felismerésére. Jól mondja
a bölcsészet történetének megírója: „Csak az
elfoglult, az emberi haladás törvényeit nem értő
hosszu utjainak vizsgálódásához kitartással nem
bíró elme fogja állítani, hogy még a középkori
bölcsészet is az emberiségre nézve egészen ered-
ménytelen munka, holott a rá következő kor sem
tudta magát kivonni azon befolyások alól, melyek-
ket erre a középkorban elterjedt gondolatok sora
csendesesen hatva gyakorolt”. Vajjon a grammophon
ámuló bámuló hallgatója szánakozó mosollyal
emlékszik Galvani békálabáira, vagy a távbeszélő
gunyt úz a kézírás feltalálójából? Az emberi ese-
lekedeteket nem igyekeztem én sem megnevetni,
sem megsíratni, sem megutálni, hanem csak meg-
érteni. Spinoza ezen mondása az igazi tudomány
álláspontját jeleztvén, Spencer Herbart jelszavává vált
tudományos kutatásai közben. S valamint az egyes
természeti tüneményeket és történelmi ese-
ményeket egy összefüggő rendszerbe foglalva,
vaskövetkezetességgel vonta le abból a fejlődésnek
mindenütt és mindent uraló törvényét, úgy tette

föl buvázkodásaira a koronát, hogy az emberi
társadalom, vagy mondjuk a társadalmak ala-
kulásában, továbbképződésében is miként az egyes
lények létében fölismerete és megismertette a
fejlődés törvényét s így tulajdonképeni teremtője
lett a jelen kor társadalom tudományának (socio-
logiájának.) Spencer előtt a társadalom tudomány
csecsemő korát élte, ő gondozta, táplálta, káros
befolyásoktól óvta, őrizte és ebbeli törekvésére
ráillik Baco elmés jellemzése, amivel az ő ter-
mészetrájzatát illette, szólván: „Ez az én művem
a világ, a mint az Isten teremtette, de nem
olyan, a mint azt emberek teremtették, mivel-
hogy nincsenek bennök képzelődések”. Nem
előre kigondolt nézetekből, sem pusztá fel-
tevésekből és meg nem okolt állításokból
indul ki Spencer társadalomtudományának
kiépítésénél, hanem az egyes ember valamint az
emberek sokaságának sorsában megnyilatkozó tör-
vény érvényesülését tünteti ki páratlan érveléssel
és a figyelmet lekötő formai tökélylyel. Hogy a
társadalom történetében működő és lüktető törvény
mekkora átalakulásokat hord méhében, annak a
megmondhatója Spencer csak akkor lehetett
volna, ha ő maga nem lett volna alávetve annak
a törvénynek, mely világra szóló tudományos
törekvéseinek véget vetett. Az ő műveinek is azt
az ajánló szavakat lehet élére írni, melyekkel
Horác az ő ódait világgá bocsátotta: „Hatoljatok
be, mert itt isteni erőkre bukkantok!”

Dr. Klein Mór.

vált sziveket. S a magnemesedett, a hitbeli misztériumoktól s a legszebb emberi hagyományoktól áthatott szivek, a maguk boldogságában mást is, mindenkit boldognak óhajtanak látni. Örömet szerezni, mosolyt varázsolni az arcokra: ez a célja az embereknek e szép ünnepen. Kedvetelve, szorgoskodva foglalkozunk a gondolattal, hogy miképen örvendeztessük meg azokat, kiket szeretünk, mivel lépünk meg ajándékképpen karácsony napjára. Ez a nyitja annak az ünnepi színnek, mely a város külső képét jellemzi a karácsony előtti időben. Mindenütt a nagy ajándékdadó, ajándékváro alkalomra emlékeztető dolog, ezerféle változatban, csábító tarkaságban. A kirakatok maguk is valósággal ünnepelnek, hogy lárlataivá lesznek a karácsonyi vásárnak. Minden gondolat, minden szükséglet kielégítésre talál az üzletek fényes kirakataiban, melyek pedig csak mutatóképpen állanak előttünk, beszédesen sejtetve, hogy mi van még odabenn! Speciális karácsonyi tárgyak, lenge szárnyu angyalok, a játékok számtalan faja, majd hasznos dolgok: könyvek, az ismeretet fejlesztő tárgyak, másutt ruhaneműek, s azok számára, kik tehetősebbek, ékszerek, ragyogó drágaságok alkotják ezt a szemnek tetsző káprázatos vásárt, mely olyan hivogatólag int felénk:

— Itt a karácsony! Jöjjetek emberek, azért vagyunk itt, hogy velünk örömet szerezzetek a Jézus születése napján, mikor mindenkinek örülni kell.

— **Személyi hír.** Dr. Dellimanics Lajos főispán hivatalos ügyekben elutazott Nagybecskerekre. — Dr. Perisics Zoltán polgármester ma délelőtt hivatalos ügyekben Budapestre utazott.

— **A városi áll. választmány ülése.** Nagybecskerek város állandó választmánya tegnap délután 3 órakor dr. Perisics Zoltán polgármester elnöklésével ülést tartott, a melyen jelen voltak: Oldal Antal, dr. Brájer Lajos, dr. Klein Mór, Jeszenszky Nándor, dr. Végh, Szávicz Sándor, Benkovics Miklós, Strosz Béla, Pánics Dániel, Halmos József, Hausladen Mátyás, Mattanovics György és Rehák Béla. Az ülésen hozott fontosabb határozatokat hireink sorában közöljük.

— **Tanügyi áthelyezés.** A vallás- és közoktatási miniszter Fenyvessy Béla deszki állami elemi iskolai tanítót a kisoroszi állami elemi iskolához jelen minőségében áthelyezte.

— **Jóváhagyott alapszabályok.** A magy. kir. földmivelési miniszter a szoultouri iparosok és gazdák szövetségének alapszabályait a bemutatási záradékkal ellátta.

— **Megfőlebbezett püspök választás.** Megírtuk, hogy a karlócai gör. kel. szerb zsinat e hó 10-én tartott ülésében temesvári gör. kel. püspökké egyhangulag Letity György archimandritát választotta meg. Mint most teljesen megbízható forrásból értesülünk, dr. Radity Emilian eszéki protocoincellos a választás ellen felebbezést nyújtott be a miniszterelnöknél, amelyben a választás megsemmisítését kéri. Radity felebbezésében több semmisségi és összeférhetlenségi okot hoz fel, a többek között azt is, hogy Letity egy egyházmegye ügyeinek az intézésére még nem bír kellő gyakorlattal.

— **Ejegyzés.** Putz Jakab főhadnagy, a Miskolcon állomásozó 65 ik gyalogezredben, eljegyezte Kokits János nagybecskereki ügyvéd szép és szeretetreméltó leányát Mártha kisasszonyt.

— **Köszönetnyilvánítás.** Mencer Lipót ur, mint az Iskola gyermekbarát-egylet elnöke Messinger Karolin urnőhöz a következő levelet intézte:

Messinger Karolin urhölgy ónagyságának,
a helybeli magán, elemi és felsőbb leányiskola igazgató-tulajdonosa

Helyben.

Nagy köszönettel vettem a mai napon kelt nagybecskereki levelét és az ahhoz mellékelte 130 koronát. Nagysád vezetése alatt álló, rövid fennállása óta is már kitünő hirmévre szert tett leánynevelő intézet tekintélyét föltétlenül emeli az olyan vállalkozás, mint amilyen a tegnapi este ott lefolyt, minden részletében sikerült gyermekelőadás volt. Az én bíráatomnak nem az lehet a feladata, hogy az előadott daraboknak mikéntjével foglalkozzak, én csak ama meggyőződésnek adok kifejezést, hogy kitünő nevelési eszköznek tartom azt, ha a gyermekek érdeklődése a szegény embertársak sorsa felé fordítatik, segítő tevékenysége igénybe vétetik, oly mulattató módon, mint ez most történt. Hogy Nagysád és tanítótársai az előadás sikerének biztosítása érdekében oly buzgó tevékenységet fejtettek ki, hogy még ezen felül

kegyed, mint az intézet vezetője és tulajdonosa, a felmerült 62 korona 84 fillér költséget is sajátjából fedezte, — reám azon kellemes kötelességet hárítja, hogy a szerény vezetésem alatt álló egylet és annak gyámoltjai nevében is t. mindnyájuknak nagyrabecsküléssel együtt legbensőbb köszönetemet fejezzem ki.

Kelt Nagybecskereken, 1903. dec. 18.

Mély tisztelettel

Mencer Lipót,

az Iskola gyermekbarát-egylet elnöke.

Felülízetések: Dr. Kardos Samuné 1 korona, dr. Stern Lázárné 1, Wantoch Zsigmondné 1, dr. Polgar Sándorné 1, Mencer Lipót 1, Schipper János hitoktató 2, Partilla Géza 2, Hirtenstein Márk 1, Abelsberg Lajos 3, Weisz Izidor 2 korona.

— **Tanügyi előadó a városnál.** Ismeretes, hogy a vármegye közigazgatási bizottsága felhívta a várost, hogy a tankötelezettség teljesítésének nyilvántartására és az iskolai mulasztások körül követendő eljárás céljából ezen ügyek kezelésére, egy a tanúgyhoz értő, állandó szakközeget alkalmazzon. A városi tanács, az állandó választmánnyal egyetértőleg javasolja a képviselőtestületnek, hogy a tankötelesekre vonatkozó ügyök a rendőrség hatásköréből kivonassék s a rendőrségnél alkalmazott irnokok egyike a központba berendeltessék és a városi főjegyzőhöz beosztassék, az ügyek intézésével pedig a városi főjegyző bizassék meg.

— **A hadkötelesek jelentkezése.** A törvényhatóság most küldötte szét a felhívást a járási tiszviselőkhöz, a mely szerint minden hadköteles, a ki a jövő évben sorozás alá kerül, köteles 8 nap alatti, de legkésőbb december hó végéig a községi előjáróságnál szóval, vagy írásban jelentkezni, mert ellenesetben 10—100 koronáig terjedő büntetésben fog elmarasztalni.

— **Knyaskó Lajos jubileumához.** A Knyaskó Lajos igazgató jubileumára szóló meghívóba csuszott sajtóhiba folytán lapunk tegnapi számában mi is közöltük, hogy a tanári testület által rendezett ünnepélyen az üdvözlő beszédet dr. Paeséri Károly tanfelügyelő fogja tartani. Mint most a tanári testület velünk közli, a megnyitó beszédet dr. Paeséri Károly díszelnök, az üdvözlő beszédet pedig Török Ferenc tanár tartja.

— **Olcsóbb lett a város pénze.** Az állandó választmány tegnapi ülésében foglalkozott a városi tanácsnak azzal az indítványával, hogy célszerű volna, ha a város a tanács kezelése alatt álló alapokból kiadott kölcsönök kamatlatát 6 százalékról 5 százalékra szállítaná le. Az állandó választmány a tanács javaslatát élenk eszmecsere után magáévá tette s javasolja a közgyűlésnek, hogy a tanács indítványát fogadja el.

— **Méntelep Nagybecskereken.** A torontalmegyei gazdasági egyesület, mint ismeretes, feliratot intézett a földmivelésügyi miniszterhez, a melyben annak kifejtésével, hogy Torontál vármegyében a létenyésztes előmozdítása céljából szükség volna egy külön méntelepre, arra kérte a minisztert, hogy ezen méntelep Zsombolyán létesíttessék, annál is inkább, mert a verségi osztály amugy is már nagyon szűk és a vármegye székhelyétől és az attól följebb eső vidékektől nagyon messire van. Dr. Perisics Zoltán polgármester a hétfői közgyűlésen indítványozni fogja, hogy a város képviselőtestülete intézzen feliratot a földmivelésügyi miniszterhez, melyben kérje a minisztert, hogy a mennyiben Torontál vármegyében külön méntelep állítatnék fel, Nagybecskereket, mint a megye székhelyét és természetes központját méltassa kellő figyelemre. Az állandó választmány a polgármester indítványát teljes mértékben magáévá tette.

— **Tisztújítás Törökbecsén.** Törökbecsén legutóbb ejtették meg a községi segédjegyző és a község választását. Segédjegyzőnek Heitter József, Nikolics Boldizsár és Stein Péter voltak kijelölve, akik közül a közgyűlés Nikolics Boldizsárt választotta meg egyhangulag. Községi községünk szintén egyhangu választással Szokolai András lett megválasztva.

— **Halálos szerencse.** A kártyaszerencsének lett áldozata a minap egy szoultouri ember. Schneider József szoultouri lakos ugyanis egyik kis kocsmában együtt kártyázott tegnapelőtt éjjel két ismeretlen kikindai német emberrel. A szerencse véletlenül neki kedvezett, a miért életével lakott meg, mert a mikor hazafelé tartott, az éj leple alatt a két ismeretlen megtámadta, a pénzt visszakövetelte és úgy verték fejbe, hogy a szegény embert az éjjeli ór eszméletlen állapotban találta fel, fején iszonyu sebbel. A szegény ember az ütés következtében beszélőképeségét is elvesztette és így a helyszínére kirándult Benzur Jenő kir. törvénszéki vizsgálóbíró sem hallgathatta ki. Schneider életben maradásához nincs remény. A gyilkosokat a csendőrség nyomozza.

— **Haragosok harca.** Véres bosszu áldozata lett a napokban Karadzsin Vita kikindai szerb paraszt gazda. Karadzsin már régóta haragos viszonyban él Biasév Misával, aki őt a minap este 10 órakor saját háza előtt megleste és melibe lötte. A merénylő azonban maga is pórul járt, mert a súlyosan sebesült Karadzsinnak még volt annyi ereje, hogy támadójára rontson s kését kilencszer szarta belé. Mindkettőn súlyos sebekkel borítva a kikindai kórházban fekszenek.

— **A fétáru vasuti jegyek.** A fétáru vasuti jegy váltására jogosító arcképes évi igazolványok az 1904. évre idejekorán leendő érvényesítésük végett a magyar királyi államvasutak igazgatóságához (VI. ker. Andrássy-ut 73—75. sz.) már f. évi október hó 20-ától kezdődőleg beküldhetők, azok az igényjogosultak pedig, kik a f. évben ily igazolvány birtokában nincsenek, de ilyet az 1904. évre váltani kívánnak, az igazolvány kiállítását ugyancsak a fenti időponttól kezdve kérelmezhetik. Nehogy tehát az igazolványok érvényesítése, illetve az új kiállítás körül késedelem merüljön fel: figyelemeljék az érdekelteket, hogy az érvényesítés kieszközölését, illetve az új igazolványok kiállítását az előírt módon mielőbb kérelmezessék. A nyugdíjasok lakhelyükre illetékes közig. hatóság által nyugdíjas minőségüket és azt, hogy díjazott tisztséget vagy fizetéssel járó hivatalt nem viselnek, folyamodványaikon igazoltatni tartoznak.

— **Mily bajban szenvedő fordul az eredmény legnagyobb kilátásaival a Ferenc József keserűvíz természeti gyógyerejéhez? Óriási tömege az a dolgozó emberiségnek, akár szellemi vagy kézi munkával foglalkozzék, melynek visszas, reakéneszerített életmódja folytán akár az emésztésben, akár egyáltalán a legfontosabb szervekben érzett zavarok miatt panaszra van oka. De azon szegény gazdagok is, a kik az asztal örömeiből nagyon sokat élveztek, s ezért elhajosodással fenyegetetnek, mindig a biztos, belülreleket hatványozó Ferenc József keserűvízhez menekülnek. Ez esetekben elődeinknél részben növényi, részben müleges könnyebbítő szerek, s ezek közt nem ritkán igen költségesek voltak kéznél. E szerek gyakran valamelyes gonosz következménnyel, káros visszahatással voltak összekötve. A Ferenc József keserűvíz e szereket természetes, erőteljesen oldó ereje folytán oly zavaroknál, melyek vérbőség és emésztési hibák folytán jöttek létre, tulszárnyalta már. Mint normális adag elégséges egy boros pohár = 150 grammnyi vízzel, reggel éhgyomorral; a víz hőmérséklete ne haladja meg a 13 R. fokot, de ajánlatos külön köresekben az orvos urak tanácsát igénybe venni. Bár milyen különbözők is a szenvedések, melyekkel a természet az ő kedvencét, az embert meglátogatja, egyuttal kevés megbetegedésre alkotott olyan könnyű különleges gyógyszerközt, mint a melyet a Ferenc József ásványvíz képez, mely általános kedveltsége és használata miatt most már mindenütt, még távoli világreszekben is, könnyen megszerezhető.**

Irodalom.

* **Dalok** címmel jelenik meg újévkor ifjabb Toldy László fiatal zeneszerzőnek legújabb kompozíciója: Karafiáth Jenő három versének megzenésítése. A dalok előfizetési ára 2 korona 40 fillér. Az összeg Karafiáth Jenő címére küldendő. (Budapest, VII., Bethlen-utca 9.)

* **A Magyar Könyvtár** novemberi sorozata folytatja e kitünő vállalat új Molière-jét, melyből ezuttal a nagy vigjátékíró egyik legmulatságosabb darabját A képzelt beteg-et kapjuk. (356—7. sz.) Coqueulin mester e remekét, mely nálunk is egyike az ő legsűrűbben előadott műveinek, Varadi Antal fordította le pompás zamatossággal és a verses helyeken a nála megszokott bravúrral. A magyar-rzó jegyzetek is felölelik mindent, amire az olvasónak szüksége lehet. — A 358. sz. egy nálunk még eddig alig ismert újabb francia elbeszélőt mutat be: Edmond Haraucourt-t, aki legérdekesebb mese-szöveget a legfinomabb lélektani rajzzal tudja egyesíteni. A füzethen foglalt elbeszélések elsjeje a „Léghajón” című, egyike a modern francia irodalom legzenzációsabb novelláinak. — Ezuttal a magyar irodalom is fordítással van képviselve: a szerkesztőségnek ugyanis az a kitünő ötlete támadt, hogy lefordítsa II. Rákóczi Ferenc autobiografikus Vallomásait latinból. E Vallomások, melyeket 1876-ban adott ki az Akadémia, Kéjlos Imre ez átültetésében bizonyára egyik legértékesebb művét fogják tenni a M. K.-nak. A fordítás csak az érdekesebb részekre terjeszkedik ugyan ki, de ezeket lehetőleg teljesen adja. A most megjelent füzete az autobiografiának 1703-ig terjedő szakaszát tartalmazza, tehát Rákóczi gyermek- és ifjúkorát. — A „M. K.” egy-egy száma 30 fillér. Kapható minden könyvkereskedésben. Teljes jegyzékkel az eddig megjelent számokról készséggel szolgál a kiadócég: Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai) Budapest, Andrássy-ut 21.

TÁVIRATOK.

Országgyűlés.

A képviselőház ülése december 18-án.
— Távirati tudósítás. —

Budapest, december 18.

A képviselőház ma délelőtti ülést tartott, a mely iránt igen csekély volt az érdeklődés s úgy az ülésteremben, mint a karzaton kevesen voltak.

Az ülés megnyitása után Perczel Dezső elnök meleg szavakban elparentálta az elhunyt Klotild főhercegné asszonyt.

A pártok részéről Zichy Aladár gr. a néppárt, Szederkényi Nándor pedig az Ugron-párt nevében fejezi ki részvétét, majd Tiszta István gróf emlékezik meg meleg szavakkal a József főherceget ért gyászról.

A ház ezután az elnök indítványára egyhangulag elhatározza, hogy részvétét fejezi ki a főhercegi pártnak, a főhercegné asszony ravatalára koszorút küld s a temetésen képviselheti magát.

Ezután Lendl Adolf személyes kérdésben tiltakozik Berzeviczy kultuszminiszternek multkor beszédében foglalt egyes kifejezései ellen, a melyekkel szerinte a miniszter az ő jóhiszeműségét kétségbe vonta.

A személyes felszólalás után folytatták az ujoncjavaslat tárgyalását. A javaslat ellen ma Holló Lajos beszélt.

A király Budapesten.

Budapest, december 18. (A „Torontál” eredeti távirata.) A király ma reggel külön udvari vonaton Budapestre érkezett, hogy jelen legyen Klotild főhercegné asszony temetésén.

Klotild főhercegné asszony temetése.

Budapest, december 18. (A „Torontál” eredeti távirata.) Klotild főhercegné asszony holttestét tegnap este Alsóútról Budapestre hozták. A holttestet ünnepélyes menetben felvitték a várba, a Szent István-kápolnába s itt ravatalra helyezték. Ma reggel 8 órakor azután a holttestet ismételtén beszentelték, megnyitották a kápolnát és bebocsátották a ravatalhoz a közönséget, mely rendkívül nagy számban, egész délelőtti özlöngött a ravatalhoz.

A templom belseje feketével van kárpitozva. Az imaszékek feketével bevonva, az oratóriumok feketével beagatva, az oltárokon fehérkeresztes fekete posztó az elhunyt cimerével. A köröskörül megvilágított katedrális feketé posztóval van bevonva; azon a részen, a hol a koporsó áll, aranyszöveggel leterítve, felette feketeposztós mennyezet függ. A koporsó mellett a hercegi korona, a főhercegi kalap, egypár fehér kezttyű, egy legyező, valamint a fenséges halott rendjelei vannak vánkosokon elhelyezve. A szemlére kitétel ideje alatt a katedrális mellett testőrök állottak diszorséget és a papság, nemkülönben a komornyikok és udvari inasok imákat mondtak. Nyolc órától tízenkét óráig a főoltárnál misét mondtak az elhunyt lelkiüdvéért. Déli 12 órakor a kápolnát elzárták a közönség elől.

A temetési szertartás ma délután 4 órakor kezdődött. A szertartás kezdete előtt a király, József főherceg családjának tagjai, továbbá Izabella és Henriette főhercegnék, Rainer és Frigyes főhercegek a várpalotából a templomba érkeztek és elfoglalták a presbiteriumban a számukra elkészített helyeket. Ugyancsak a szertartás előtt gyűltek össze a kápolnában a kormány tagjai, a zászlósúrak, udvari méltóságok, az országgyűlés két házának elnökségei és küldöttségei, a tábornoki és a tisztikar, Budapest székesfőváros küldöttsége és a többi küldöttségek, az elhunyt főhercegné helyettes főudvarmestere, két kamarása, helyettes főudvarmesternője és udvarhölgye stb.

Az ünnepélyes beszentelés után az operaház tagjai elénekelték a Liberát, mire

a koporsót leemelték a kataphalkról s a kápolna udvarán keresztül a kriptába vitték. Itt a koporsót újból beszentelték s a helyettes főudvarmester átadta őrizetre az udvari plébánosnak. Ezalatt a templomból a király és az uralkodóház tagjai a többi jelenlevőkkel együtt eltávoztak.

Az ujoncjavaslat.

Budapest, december 18. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint politikai körökben beszélnek, a képviselőház holnapi ülésén az ujoncjavaslat vitájának befejezését fogják indítványozni, a mely fölött egyszerű szavazással döntenének. Azt mondják, hogy hétfőn és kedden letárgyalják a címet és a javaslat paragrafusait és ezzel az ujoncjavaslatot teljesen letárgyalják.

Új püspökök.

Budapest, december 18. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint jó forrásból jelentik, a pécsi püspökségre Bubicus Zsigmond kassai püspök van kiszemelve, ki magas kora dacára nagy tevékenységet fejt ki hazai közművelődésünk terén. Kassára Frankó Vilmos püspök menne. Szepesi püspök dr. gróf Batthyány Vilmos nyitrai kanonok lenne.

A büntetés elől a halálba.

Budapest, december 18. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Aradról jelentik Orosz Pálné, székudvari postamesternő, a ki 2000 koronát elsikkasztott, tegnap, mikor le akarták tartóztatni, revolverrel kétszer magára lött, de nagy izgalmában csak könnyebb sebet ejtett magán. A csendőrök kicsavarták kezéből a fegyvert s a sikkasztó asszonyt elvitték.

Budapesti gabonafőzsde.

Budapest, 1903. december 18.

A készárúüzlet hivatalos árjegyzései:

Buza	Kilogramm	50 kilogr. ára		50 kilogr. ára	
		kor-tól	kor-ig	kor-tól	kor-ig
Tiszavidéki új	76	7.50	7.65	8.0	8.—
Pestvidéki új	76	7.40	7.55	8.0	7.75
Bánsági új	76	7.45	7.60	8.0	7.80
Bácskai új	76	7.55	7.70	8.0	8.—
Rozs	uj elsőrendű	70—75		6.35	6.45
	„ másodrendű	—		6.25	6.35
Árpa	„ takarmány	60—62		5.55	5.75
	„ égetni való	62—64		5.45	5.55
Zab	„ sörözésre való	64—66		0.—	0.—
Tengeri	„ bánsági	39—41		5.50	5.70
	„ másnémet	—		5.50	5.70

Határidő-üzlet.

Budapest, december 18. (A nagybecskereki Lloyd-társulat táv.) A mai lözsdén az árak kissé csökkentek. Déli záratkor a következő árakat jegyezték:

Buza (áprilisra 1904.)	7.68
Tengeri (májusra 1904.)	5.15
Zab (áprilisra)	5.44
Rozs (áprilisra)	6.54

Közgazdaság.

Ingtatlanok forgalma.

Nagybecskerek város területén 1903. évi december hó 11-től 1903. évi december hó 17-ig terjedő időszakban a következő ingatlanváltás történt:
Isztrát Zsiva tulajdonát képező 500 négyszögöl szérűkertet megvette k. Malajev Cveta 400 koronáért.

Piaci árak.

Hivatalosan feljegyeztették a Nagybecskereken, 1903. évi december hó 18-án megtartott heti vásár alkalmával:

Buza	50 kilogramm	7.40 korona
kétszeres	„	6.80
rozs	„	5.50
árpa	„	4.80
zab	„	5.—
kukorica	„	5.60
(uj)	„	4.30
repce	„	10.—
széna I.	„	3.—
„ II.	„	2.50
szalma I.	„	1.50
„ II.	„	1.—
burgonya	50	1.20
marhahús I.	1 kilogr.	1.04
„ II.	„	0.96
borjú hús	„	1.20
disznó hús	„	1.12
juh hús	„	0.80
zsir	„	1.80

Vonatok érkezése és indulása

Nagybecskerekre, illetve Nagybecskerekéről.

Érvényes 1903. október hó 1-től.

Érkezik:

a) A nagybecskereki pályaudvarra
 Temesvár, Versez, Zombolyáról: délelőtt 9 óra 33 p.
 Pancsováról: délután 5 óra 55 p.
 Budapest—Szegedről: reggel 7 óra 22 p.; délután 4 óra 35 p.
 Budapest—Nagykikindáról: este 9 óra 53 p.
 b) A nagybecskerek-bégaparti pályaudvarra:
 Zombolyáról, Versezről, Alibunárról és Temesvárról: este 7 óra 15 p.
 Módosról: minden kedden, pénteken és vasárnapon reggel 6 óra 28 p.
 Pancsováról: reggel 7 óra 23 p.
 Zombolyáról: (keskenyvágányú vonal) reggel 8 óra 23 p.; este 6 óra 55 p.

Indul:

a) A nagybecskereki pályaudvarról:
 Zombolya, Temesvár, Versezre: délután 4 óra 45 p.
 Pancsovára: délelőtt 8 óra 23 p.; délután 6 óra 20 p.
 Szeged—Budapestre: d. e. 11 óra 12 p.; este 6 óra 46 p.
 Nagyikinda—Budapestre: reggel 6 óra 7 p.
 b) A nagybecskerek-bégaparti pályaudvarról:
 Temesvár, Versez, Antalfalva—Pancsova és Alibunárra: reggel 3 óra 33 p.
 Zombolyára: (keskenyvágányú vonal) reggel 3 óra 58 p.; délután 5 óra 10 p.
 Módosra: minden kedden, pénteken és vasárnapon délelőtt 11 óra 33 p.

163.348/1903. szám.

M. kir. államvasutak.

Legolcsóbb utazás

Olaszországba és Dél-Franciaországba Budapest—Uj-Donbovar—Fiumén át a Magyar-Horvát Tengeri Gőzhajózási-Társaság Fiume és Velence, illetve Ancona közt közlekedő gőzhajóin.

Hajójáratok menetrendje.

1903. november hó 1-től visszavonásig.

1. Indulás Fiuméből Velencébe minden kedden és szombaton este 8 óra 15 p.-kor.
2. Indulás Fiuméből Anconába minden hétfőn reggel 7 óra 30 perckor és minden csütörtökön este 8 óra 15 perckor.
3. Indulás Velencéből Fiuméba minden hétfőn és csütörtökön este 8 órakor.
4. Indulás Anconából Fiuméba minden szerdán reggel 7 órakor és minden szombaton este 8 óra 30 perckor.

Menettartam 10 óra.

Velencében érkezés és indulás a Szt.-Márk-téren.

Menetidjak

a hajó-átkelesi illetékekkel együtt:

Honnan	Hová	Pénz-érték	Gyorsvonat			Személyvonat III. osztály
			I.	II.	III.	
Budapest	Velence vagy Ancona	kor.	40-00	30-00	16-00	
„	Cannes	franc	122-45	87-80		
„	Firenze	„	79-80	58-10		32-50
„	Genova	„	95-55	69-10		38-95
„	Grasse	„	124-60	89-25		
„	Lyon-Perrache	„	134-55	95-70		
„	Marseille	„	144-05	102-40		
„	Milano	„	76-25	55-60		31-05
„	Menton	„	116-30	83-65		
„	Napoli	„	106-85	77-05		43-60
„	Nizza	„	119-00	85-45		
„	Roma	„	80-05	58-25		32-60
„	Torino	„	95-40	69-00		38-90
Bécs	Velence vagy Ancona	kor.	51-40	37-40		19-50
Berlin	„	márka	103-80	73-50		41-20
Breslau	„	„	80-60	58-00		31-80
Hamburg	„	„	130-20	93-10		54-90

A gőzhajókon egy ágyért két korona után-fizetendő.

A hajó-átkelesi díj magában Fiuméből—Velencébe vagy Anconába:

Diszterem hálólhelylyel együtt 16 kor.
 I. osztály 12 „
 III. (fedélzet) 6 „

A gőzhajóknak a Budapest—Fiume közt közlekedő gyorsvonatokkal, valamint Velencébe és Anconába a Róma, Napoly, Bari, Brindisi, Bologna, Milano stb. felé induló, illetve onnan érkező olasz vonatokkal közvetlen csatlakozásban állanak. Fiuméba a vonatok a gőzhajók kikötő-helyéig közlekednek s onnan indulnak.

Fiuméből—Dalmáciába naponként indulnak gőzhajók, ezek közül hetenkint 4 gyorsjárat és pedig: Zarába, Spalatoba, Metkovicba, Raguzába és Cattaróba, melyek menetrendje az „Utmató“-ban foglaltatik.

Menetidjegyeket és csoportosítható körutazási jegyeket a fent megnevezett állomások, ugyszintén a magyar kir. államvasutak központi menetjegy-irodái Budapesten és Bécsben, továbbá a Cook Tamás és fia cég utazási irodái Budapesten és Bécsben adnak ki, ahol a kívánt felvilágosítások is megadatnak.

Budapest, 1903. november hóban.

Az igazgatóság.

(Utányomás nem díjaztatik.)

Torontálvármegye közigazgatási bizottságától.

7520. sz. 1903.

943-3.3

Hirdetmény.

A nagyméltóságú kereskedelemügyi m. kir. miniszterium 1903. évi 75.725/IV. 1903. sz. a. kelt rendeletével a Temesbégavölgyi vízszabályozó-társulat céljaira Horvát- és Szerb-Neuzina községek határában elfoglalandó földterületekre nézve a kisajátítási eljárást elrendelvé, a tárgyalás 1904. évi január hó 19-én d. e. 10 órakor Szerb-Neuzina községében (község-házánál) fog megtartani.

Felhivatnak tehát az érdekelt felek, hogy fenti időre kitűzött tárgyaláson annál inkább megjelenjenek, minthogy a bizottság a kisajátítási terv megállapítása felett akkor is érdemileg határoz, ha az érdekelt felek közül senki sem jelenik meg.

A kisajátítási tervrajzok és összeírások 1-1 példányra Szerb-Neuzina község-házánál 15 napi közszemlére kitétettek

Kelt Nagybecskerekén, 1903. dec. 14.

Torontálvármegyei közigazgatási bizottság.

Dr. Dellimanics, főispán.

175.759/903. sz.

Magy. kir. államvasutak.

Pályázati hirdetmény.

A magyar királyi államvasutak igazgatósága a nagyszombati pályaudvar felvételi épületének gázvilágítási berendezéséhez szükséges világító testek és lámpás oszlopok szállítására pályázatot hirdet.

Az említett világító testek és oszlopok részletes körülírását tartalmazó „költségszámítás” minta, továbbá az „ajánlat” minta és az említett tárgyak szállítására, valamint az ajánlattételre nézve érvényes feltételeket tartalmazó „pályázati felhívás” a magyar királyi államvasutak igazgatóságának anyag- és ieltárbeszerzési szakosztályánál (Budapest, VI. Andrassy-ut 73. II. em. 48.) díjtalanul kapható, de a „pályázati felhívás” valamennyi hazai kereskedelmi és iparkamaránál is megtekinthető.

Az előírt módon kiállított, aláírt, bélyegekkel ellátott és lepecsételt ajánlatok f. é. december 29. déli 12 óráig a fent említett szakosztálynál be-nyújtandók, vagy posta útján oda beküldendők.

Bánatpénzképen az ajánlott tárgyak értékének 5%-a f. é. december 28. déli 12 óráig a magyar királyi államvasutak főpénztáránál leteendő.

Elkésve benyújtott, valamint a pályázati felhívásban részletesen előírt feltételektől eltérő ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Budapest, 1903. december hóban.

Az igazgatóság.

(Utánnomás nero díjaztatik.)

45.159. II.

A magy. kir. államvasutak budapest-jobbparti üzletvezetősége.

Pályázati hirdetmény.

Az északi főműhelyi lakótelep tetőfedéseinek fenntartására nyilvános versenytárgyalást hirdetünk.

A teljesítendő munkák mennyiségére vonatkozó bővebb adatok, valamint az ajánlati minta, a pályázati feltételek, nemkülönben a szerződés tervezete az alulírott üzletvezetőség pályafentartási és építési osztályának hivatalos helyiségében (Külső Kerepesi-ut, szemben a keleti pályaudvarral) a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Jogérvényes és kellőleg bélyegzett ajánlatok legkésőbb f. évi december hó 30-án déli 12 óráig a jobbparti üzletvezetőség titkárságánál nyújtandók be következő felirattal: „Ajánlat az északi főműhelyi lakótelep tetőfedési munkára nézve.”

Bánatpénz fejében legkésőbb f. évi dec. hó 29-ig déli 12 óráig 100 korona, azaz száz korona készpénzben vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban gyűjtőpénztárunknál leteendő.

Az értékpapírok a budapesti, illetőleg bécsi tőzsdén legutóbb jegyzett 14 napnál nem régebbi árfolyama szerint, de a mértéket meg nem haladó értékben fogadtatnak el.

Takarékpénztári betétkönyvek bánatpénzül nem tehetők le.

Posta útján beküldendő ajánlatok és bánatpénzek térítvény mellett adandók fel.

A bánatpénz lefizetéséről szóló letétjegy az ajánlatához nem csatolandó. Szóban forgó munkára csakis magyar állampolgárok pályázhatnak. Az ajánlatok között a szabad választási jogot magunknak tartjuk fen.

Budapest, 1903. december hó.

Az üzletvezetőség.

(Utánnomás nem díjaztatik.)

Szeged—nagykikinda—nagybecskereki h. é. vasut.

Érvényes: 1903. évi október hó 1-étől.

Table with train schedules for Szeged-Karlova-Nagy-Becserek and Nagy-Kikinda-Karlova. Columns include Oda (Departure) and Vissza (Return) with various station names and times.

Karácsonyi ajándékul alkalmas Somfai Jánosnak Kutyavár és más apróbb históriák című könyve, melyet a kritika osztatlan elismeréssel méltatott.

Karácsonyfáim megérkeztek, felkérem a n. é. közönséget, kik ilyent venni szándékoznak, hogy idejekorán azt megrendelni sziveskedjenek, hogy szép példányokkal szolgálgassanak.

Hirdetmény. Ittvarnok körjegyzőségénél rendszerezett irnoki állásra pályázatot hirdetek s felhívom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy a rendesen felszerelt folyamodványukat alulírott körjegyzőhöz folyó évi december hó 30-áig beadják.

Hirdetmény. Az északi főműhely lakóház telepén, a házakban, az utakon, udvaron és kertekben összegyűlő szemét és trágya elfuvarozási munkák biztosítására ezennel nyilvános versenytárgyalást hirdetünk.